

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Er mogen in de apostolische geloofsbelijdenis veel dingen zitten, waarmee mensen moeilijk uit de voeten kunnen, daarvan spant het geloof in de almacht van God misschien wel de kroon. Als Hij echt almachtig is, waarom heeft Hij dan toen niets gedaan, in Auschwitz? En waarom doet Hij niets tegen al die vreselijke ziektes, aids en kanker, waaraan zoveel mensen moeten lijden? Als Hij echt almachtig is, waarom grijpt Hij dan nu niet in ..... en dan kan je alle nare situaties opnoemen die er te bedenken zijn. Het zijn indringende vragen die je dan voorgelegd krijgt. En je krijgt ze niet één keer voorgelegd, maar vele malen. Ze worden nog indringender, als ze gesteld worden door mensen die zelf in moeilijke situaties verkeren. Wat moet je dan zeggen? Valt er dan eigenlijk nog wel wat te zeggen? Wat zou *u* vanuit uw geloof zeggen? Of gelooft u daar niet meer in? Kunt u daarin misschien niet meer geloven? U zou wel willen, maar het lukt niet, omdat u met teveel vragen zit en blijft zitten, omdat het maar niet lukt om daar een echt antwoord op te krijgen, een antwoord waar je wat verder mee zou kunnen?

Mijn verhaal vanmorgen ben ik zo begonnen om al direct duidelijk te maken dat het niet om een academische vraag gaat, maar om een uiterst existentiële vraag van mensen. We kunnen er ook een spel mee gaan spelen: 'Kan God een steen maken die Hij zelf niet kan optillen', maar *dan* gaan we helemaal voorbij aan de existentiële kant die aan de worsteling van veel mensen met de vraag van Gods almacht zit.

Wie heeft er eigenlijk geen worsteling met de almacht van God? En juist omdat er zoveel mensen zijn die daar hun vragen bij hebben, is het goed om daar vanmorgen mee bezig te zijn. Ik zou met u willen zoeken naar een antwoord op de vraag: Wat belijden we eigenlijk als het over Gods almacht gaat? Wat wordt daar nu mee uitgedrukt? Ik leg u vier visies voor: de traditionele en drie modernere visies

2. Ik begin met de *traditionele* visie. Als je aan mensen vraagt wat ze onder *almacht* verstaan, dan zeggen ze: dat Hij alles kan. Met een grote nadruk op het woordje 'alles'. Hij kan alles: Hij kan mensen beter maken, Hij kan aan een oorlog een einde maken. Kan Hij door dichte deuren heengaan? Ja, Hij kan alles.

'God kan alles', zo denken velen van ons erover. Het is het beeld dat velen *in* de kerk van God hebben, maar ook daarbuiten. Dat mag dan het beeld zijn dat mensen van Hem hebben: een God die alles kan, de vraag is wel of dat idee over God klopt met de manier waarop er in de Schriften over Hem gesproken wordt of dat zo ook in de apostolische geloofsbelijdenis bedoeld is, wanneer er staat: 'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige ...'.

3. Ik moet het misschien toch nog even wat anders zeggen, want wij mogen dan wel denken dat dat in de Bijbel onder Gods almacht wordt verstaan: dat Hij alles kan, de vraag evenwel is, of dat er ook echt mee bedoeld wordt? Dat is trouwens telkens een probleem bij het Bijbel lezen: dat jij jouw gedachten over God erin leest, dat jij het woord 'God' invult met jouw ideeën over hoe God volgens jou moet zijn.

'Het is de oerheiden in ons', zegt Suurmond in navolging van Miskotte in zijn boekje 'God is machtig, maar hoe?' 'die al bij voorbaat weet wat godewaardig is. Al voordat we de Bijbel opendoen, weten we al wat een god past en aan welke vereisten Hij volgens ons moet beantwoorden om een echte god te zijn. En dan is voor een ieder (?) een eerste vereiste voor een god dat hij machtig is. Hoe meer macht, des te meer god. God en almacht horen voor ons gevoel helemaal bij elkaar: een god die niet almachtig is, die niet alles kan, is voor ons gevoel toch eigenlijk ook helemaal geen God; zo'n God kan toch ook niets voorstellen. Onze God mag daarom, naar ons idee, nooit iets niet kunnen. Die moet alles kunnen. Die heidens-religieuze gedachten nemen we - zonder ons dat bewust te zijn - mee, als we de Schriften lezen. De nevel van wat wij al over God weten, ligt al bijvoorbaat over de Bijbelse teksten heen, als we deze lezen.'

4. 'Dat kan Suurmond natuurlijk allemaal best wel zeggen, maar u zou toch niet willen ontkennen dat het niet gewoon in de Bijbel voorkomt?' Mag *ik* u dan ook eens wat zeggen? Die almacht van God mag dan voor ons gevoel een uiterst noodzakelijk ding zijn en een kernpunt van ons geloof vormen, wist u dat het in de Schrift eigenlijk maar erg weinig voorkomt: in twee Bijbelboeken: - in het Oude Testament - in het boek Job en - in het Nieuwe Testament - in het boek Openbaring.

Daar kan je het een aantal keren lezen: 'de Almachtige', zo staat er dan in onze vertaling, althans in die van het NBG. De vraag is of dat wel een juiste vertaling is zowel van het Hebreeuwse als van het Griekse woord. 'El Sjaddai' staat er dan in het Hebreeuws, waarbij 'El' God betekent. Veel moeilijker is het woord 'Sjaddai'. Eensgezindheid over de betekenis van dit woord bestaat er nog niet. De Nieuwe Bijbelvertaling heeft het weergegeven met 'de Ontzagwekkende'. Binnen het Jodendom wordt het woord afgeleid van een werkwoord dat 'voeden' betekent. Het zelfstandig naamwoord 'sjad' zou dan moederborst betekenen. Misschien is dat nog wel de meest juiste vertaling van 'El Sjaddai': de God die (mensen) voedt, zodat ze genoeg hebben.' Zei

Paulus dat ook niet: 'Mijn genade is u genoeg' (2 Korintiërs 12:9).

Het spreken over God als de almachtige mag dan niet in het Oude Testament voorkomen, hoe zit het in het N.T.? Daar is het de vertaling van het Griekse woord 'Pantokrator'. De 'albeheerser' betekent dat letterlijk: hij die heerser is van het al/van alles.

Dat nu hebben ze in de Latijnse Bijbelvertaling - het Griekse Nieuwe Testament is al vrij snel in het Latijn vertaald, vele eeuwen *de* Bijbel(vertaling) - weergegeven met 'omnipotent'! 'Omni': u kent dat woord wel van het woord 'omnivoor'=alleseter, en 'potent' -dat woord hoef ik u, denk ik, niet uit te leggen, dat betekent: in staat zijn, kunnen. Omnipotent: de alleskunner. Dan begrijpt u nu ook, hoe het tot dat beeld van een God die alles kan, gekomen is! Uit een bepaald onnauwkeurige vertaling van het Griekse woord 'Pantokrator'. Want dat is tenslotte nog wel wat anders: *Hij die heerser is over het al* dan: *Hij die alles kan*.

5. Als je nu een conclusie moet trekken ten aanzien van het voorkomen van het spreken in de Schrift over een God die alles kan, moet je dan niet, als je eerlijk bent, zeggen dat de Schrift dat beeld niet bevestigt? Wij mogen dat dan wel een eerste vereiste voor God vinden, maar moet je niet zeggen dat de Schrift daar anders over denkt/spreekt?

En komt ons daarin trouwens ook niet een geheel andere God tegemoet: niet een God die alles kan, maar het vervolgens toch niet wil of doet, maar één die zo met zijn mensen wil zijn dat Hij vlees wordt, vlees van ons vlees, een God die er alles aan doet om mensen voor Zich en Zijn zaak te winnen. Ze brachten Hem aan het kruis vanwege zijn leer, vanwege het feit dat Hij zoveel mensen om zich heen wist te verzamelen en omdat Hij God zou lasteren. Nee, alles kan Hij niet. Zich van het kruis losmaken kon Hij niet wilde Hij mens met de mensen blijven. Wilde Hij in al onze benauwdheden met ons benauwd zijn, dan moest Hij ook dit dragen. God kan niet alles. Bevrijding bewerkstelligen, ja dat kan Hij, zorgen dat mensen in de ruimte komen te staan, dat ze verder kunnen in hun leven. Dat kan Hij! Dat is de *tweede* (moderne) visie op de almacht van God. Dan gaat het om zijn macht om te bevrijden. Overal waar dat gebeurt, zo wordt dan gezegd, daar is Gods macht zichtbaar.

6. Ik ga naar de *derde* visie. Vanaf haar eerste begin heeft de kerk beleden dat God de almachtige is, zoals blijkt uit haar geloofsbelijdenissen. We zagen het aan het Apostolicum: 'Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde.' Het is ook aan die van Nicea te zien. Daarin staat het nog net weer even anders: 'Ik geloof in één God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde.'

De almacht van God krijgt een plaats, ze krijgt zelfs een vooraanstaande plaats in deze twee geloofsbelijdenissen van de kerk. Maar wel - en dat mogen we niet vergeten - gekoppeld aan het vaderschap van God. In het Apostolicum direct *volgend* op het vaderschap: 'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige' en in Nicea direct *voorafgaand* aan het vaderschap: 'Ik geloof in God, de almachtige Vader'.

Dan komt bij mij -heel even- dat beeld naar boven van het kind dat heel trots tegen een ander kind zegt dat zijn vader alles kan, met een hele sterke klemtoon op het woordje 'alles'.

Weet u wat ik zo opvallend vind aan dat woordje (almachtige)? Dat dat nu het enige bijvoeglijke naamwoord in het hele credo is! Uitgerekend dit woordje 'almachtige' dat in deze laatste halve eeuw nu juist zo ontzettend veel vragen heeft opgeroepen. Dat nu wordt hier als eerste én enige eigenschap van God genoemd! Had het bijvoeglijk naamwoord 'genadig' dan niet meer voor de hand gelegen, als het er dan maar *eentje* had mogen wezen? Dat eerste uit die in de Schrift zo vaak voorkomende reeks van bijvoeglijke naamwoorden: 'Genadig, barmhartig is de Heer, lankmoedig, groot van goedertierenheid en trouw, die goedertierenheid bestendigt aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft.' Zijn dat stuk voor stuk niet veel meer bij deze God van Israël passende (meer Bijbelse) namen. Of willen de opstellers van de geloofsbelijdenis door hun koppeling aan het begrip 'Vader' dat ook uitdrukken? Willen ze eigenlijk zeggen dat het gaat om de *mácht* van Zijn genade, om de *mácht* van zijn barmhartigheid en lankmoedigheid of om het in één woord te zeggen, om de *macht* van zijn liefde. En daarmee zijn we dan gekomen bij de *derde* (moderne) visie op Gods almacht zoals die bijvoorbeeld zichtbaar wordt in dat boekje van ds.

Suurmond dat ik eerder noemde: Als het over Gods almacht gaat, dan gaat het over de *macht* van zijn liefde.

7. De vraag die evenwel ten aanzien van deze visie op de almacht rijst, is of je zo nog wel recht doet aan Gods macht, of je op die manier nog wel een God overhoudt die ook nog ergens toe in staat is, en wel om Zijn koninkrijk op te richten.

Van de tien keer dat het in het Nieuwe Testament voorkomt, althans in onze vertaling, komt het negen keer voor in het *laatste* Bijbelboek Openbaring. Zou dat ons niet verder kunnen helpen in ons pogen om te verstaan wat Gods almacht inhoudt? Dat is wel de idee van de vierde visie op de almacht van God. De belijdenis van Gods almacht als niet een *eerste* woord zoals in ons denken over wat een god past, maar

veeleer als een *laatste* woord. Misschien moet je wel zeggen dat het het laatste woord is. Met de almacht van God wordt tot uitdrukking gebracht dat Hij uiteindelijk het laatste woord zal hebben, dat Hij zal overwinnen over alle machten, dat Zijn Rijk van vrede en gerechtigheid er ook echt zal komen, dat deze wereld, het nog eens echt zal meemaken: haar vernieuwing en voltooiing, dat het echt nog eens gaat lukken om met elkaar in vrede en liefde te leven.

In deze *vierde* (moderne) visie wordt de almacht van God eschatologisch gevuld oftewel alleen gezien als Zijn macht om deze geschiedenis tot voltooiing te brengen.

De vraag die dan opkomt, is dan: als Hij die macht voor de voleinding van de geschiedenis wel heeft, hoe zit het dan met zijn macht nu? Waarom wordt die aan het eind pas zichtbaar, en waarom niet nu?

8. *Vier* visies op de almacht heb ik u laten zien. Aan alles proef je de worsteling, aan alles proef je het zoeken, het verlangen om God God te laten zijn, en ook het verlangen naar heelheid, naar vrede voor ons mensen.

Vier antwoorden heb ik laten horen: de eerste, de traditionele: de almacht van God die daaruit bestaat dat God alles kan, de tweede die zegt dat daarmee Gods macht om te bevrijden wordt uitgedrukt. In het derde antwoord wordt de almacht gezien als de macht van zijn liefde en in de vierde werd gezegd dat er zijn eschatologische macht, zijn macht aan het einde van de geschiedenis mee bedoeld wordt.

En alle vier bevatten ze een belangrijk waarheidsmoment, maar toch ontbreekt aan alle vier nog een eigen zelfstandig antwoord - als ik dat zo mag zeggen - op de vraag of God eigenlijk wel voldoende kracht dan wel macht heeft om zijn wil door te zetten en zijn plannen met betrekking tot deze wereld tot voltooiing te brengen.

9. Lieve gemeente, het zal u zijn opgevallen - hoop ik - dat de Schriftlezingen, maar ook de liederen steeds over *het Woord (van God)* gingen. U heeft zich dan ook vast zitten afvragen waarom die schriftlezingen en die liederen, terwijl het toch over *de almacht van God* zou gaan. Wat hebben die twee dan met elkaar te maken? Alles! Maar dan moet u wel weten wat het Hebreeuwse woord voor *woord* 'dabar' betekent. Dat Hebreeuwse woord betekent namelijk *kracht!* (In het Grieks is dat: *dunamis*. Ons woord dynamiek is ervan afgeleid.) Dat nu is zijn kracht, daarin zit Gods macht: in zijn woord. Als het over de almacht van God gaat, in de Schrift, maar ook in de apostolische geloofsbelijdenis, dan gaat het niet over zijn almacht zo zonder meer, dan gaat het niet over een God die zomaar zonder enige zin of samenhang alles kan, maar dan gaat het over over zijn woord. Dan gaat het over de kracht die dat woord bezit. Dat nu hoorden we in het Oude Testament in Jesaja 55: 'Het (woord) zal niet leeg tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt en dat volbrengen, waartoe Ik het zend', maar ik had u ook het allereerste hoofdstuk uit de Bijbel kunnen laten horen. Als dat hoofdstuk ergens over gaat, dan gaat het over scheppingswoorden, die doen wat ze zeggen, die dat volbrengen, waartoe Hij, de Here God, ze zendt. En in het Nieuwe Testament in Lucas 1 'want geen woord dat van God komt, zal krachteloos zijn'. Daarom las ik u ook de proloog van het Johannesevangelie, die zo treffend laat zien dat het spreken over God daar begint, bij dat Woord. 'In den beginne was het Woord.'

Dat Woord waarvan dan even verder eigenlijk hetzelfde wordt gezegd als in Jesaja 55 en in Lucas 1 dat 'alle dingen door dat Woord zijn geworden'. 'Zonder dit is er geen ding geworden', zo voegt hij er dan nog aan toe als om alle misverstand uit te sluiten.

Wat het apostolicum eigenlijk tot uitdrukking wil brengen met die woorden (Ik geloof in God, de Vader), *de Almachtige*? Dan wil het daarmee zeggen dat Gods spreken de kracht heeft, alle kracht om dingen (in ons leven) te bewerkstelligen, juist ook die dingen waarvan wij zouden denken dat daar nooit een verandering in kan komen.

10. 'Hij zal nu wel *amen* zeggen', hoor ik u denken. Maar kan ik ook *amen* zeggen? Nee nog niet helemaal. Er hoort namelijk nog iets bij. Dat kan eigenlijk ook niet verbazen, niet ook na de vorige twee keren dat we het over de apostolische geloofsbelijdenis hadden. Dat spreken van God, dat Woord van God, dat is tenslotte op ons gericht. Dat wil ons open maken, dat wil ons raken, dat wil ons in beweging zetten naar die ander toe. De vraag is dan ook, of wij aan dat spreken van Hem gehoor willen geven? De vraag is of wij in wat Hij zegt, vertrouwen hebben, of wij daarin geloven! Of dat ook het geval is, mag u in de komende week laten zien.....!

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

Schriftlezingen: Jesaja 55:6-13, Lucas 1:37 en Johannes 1:1-18

*23ste Zondag na Pinksteren, 19 oktober 2008
Bethelkerk, Den Haag-Loosduinen
ds. Nico Riemersma*